

Kutyłowska, Irena

Wyniki badań ratowniczych grodziska w Jurowie, woj. zamojskie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, 157-158

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

IRENA KUTYŁOWSKA

WYNIKI BADAŃ RATOWNICZYCH GRODZISKA W JUROWIE, WOJ. ZAMOJSKIE

Badania ratownicze w 1996 r. prowadzono na południowej partii grodziska w miejscu, gdzie przebieg wału jest nieczytelny w terenie. W nawiązaniu do pomiarów z 1984 r. założono na osi S-N trzy rowy sondażowe szerokości 1,5 m i łącznej długości 25 m. Odsłonięto w nich nawarstwienia na majdanie i na wale grodziska (ryc. 1). Wykonano także 39 odwiertów co 10,0 m lub 5,0 m, czy nawet co 2,5 m.

Niewielki stopień rozpoznania grodziska pozwala na poniżej sformułowane wstępne uwagi interpretacyjno-chronologiczne.

Grodzisko nizinne zlokalizowane jest na cypłowatym wyniesieniu, wcinającym się w podmokłe łąki. Od wysoczyzny, tj. od strony południowej, południowo-zachodniej i zachodniej, odcięte było fosą, która choć płytko zagłębiona (na około 1,1 m - 1,3 m) w trudnym do eksploracji gliniastym calcu miała imponującą szerokość do 20,0 m.

Dodatkowym elementem, związanym z koniecznością zwiększenia obronności nisko zlokalizowanego grodu, była pozostawiona między fosą i podstawą wału wolna przestrzeń (przed ścianą zewnętrzną wału) tzw. „berma” szerokości od około 2,0 m (odwierty na osi S) do 10 metrów (odwierty na osi SW-NE). Zwiększało to dodatkowo (poza szerokością fosy) odległość między atakującymi i obrońcami.

Głównym elementem obronnym grodu był wał o zróżnicowanej na obwodzie szerokości, jak wynika z obserwacji poczynionych w wykopach i odwiertach.

Na północno-zachodniej i północno-wschodniej partii grodziska wał mógł mieć 5-10 m szerokości (odwierty na osi W-E).

Na południowo-zachodniej partii grodziska, gdzie stwierdzono najgrubszą warstwę polepy (miąższości prawie 1 m) rozsypisko wału osiąga prawie 30 m (odwierty na osi SW-NE).

Na południowej partii grodziska wał był zbudowany z pojedynczej skrzyni, wypełnionej w dolnej partii marglem

z rędziną (wydobytymi przy kopaniu fosy) oraz w górnej partii nawieszonym lessem, a w podwalinie kamieniami wapiennymi. Szerokość skrzyni, na linii prostopadłej do przebiegu wału, wynosiła około 3 m. Przy wewnętrznej ścianie wału (skrzyni) znajdowało się pomieszczenie mieszkalne z paleniskiem-piecem. Jego zadanie przeznaczone było najpewniej z górnych partii ze skrzyniową konstrukcją wału, skoro warstwa destrukcyjna wału (tj. zgruzowana polepa z drobnymi węglami drzewnymi) przykryła, w czasie pożaru, znajdujące się w tym pomieszczeniu przedmioty związane z codziennym bytowaniem.

Odsłonięte w przestrzeni 2 m² zgrupowanie negatywów czterech solidnych, głęboko wbitych słupów-pali (średnicy do 0,5 m), można wiązać obecnie tak z zabudową przywałową jak i domyślać się, że stanowią narożnik wolnostojącej w pobliżu wału drewnianej budowli.

Wobec skromnej ilości zabytków oraz nikłej warstwy kulturowej na majdanie brak jest podstaw do jednoznacznego wnioskowania o funkcjach i intensywności użytkowania placu wewnątrz umocnień jurowskiego grodu, zniszczonego w dużym stopniu głęboką orką.

Uchwycony w wykopach i odwiertach zasięg reliktywów fosy i spalonego wału pozwala domyślać się, że grodzisko wraz z umocnieniami miało średnicę około 140 m, a sam majdan około 65 m.

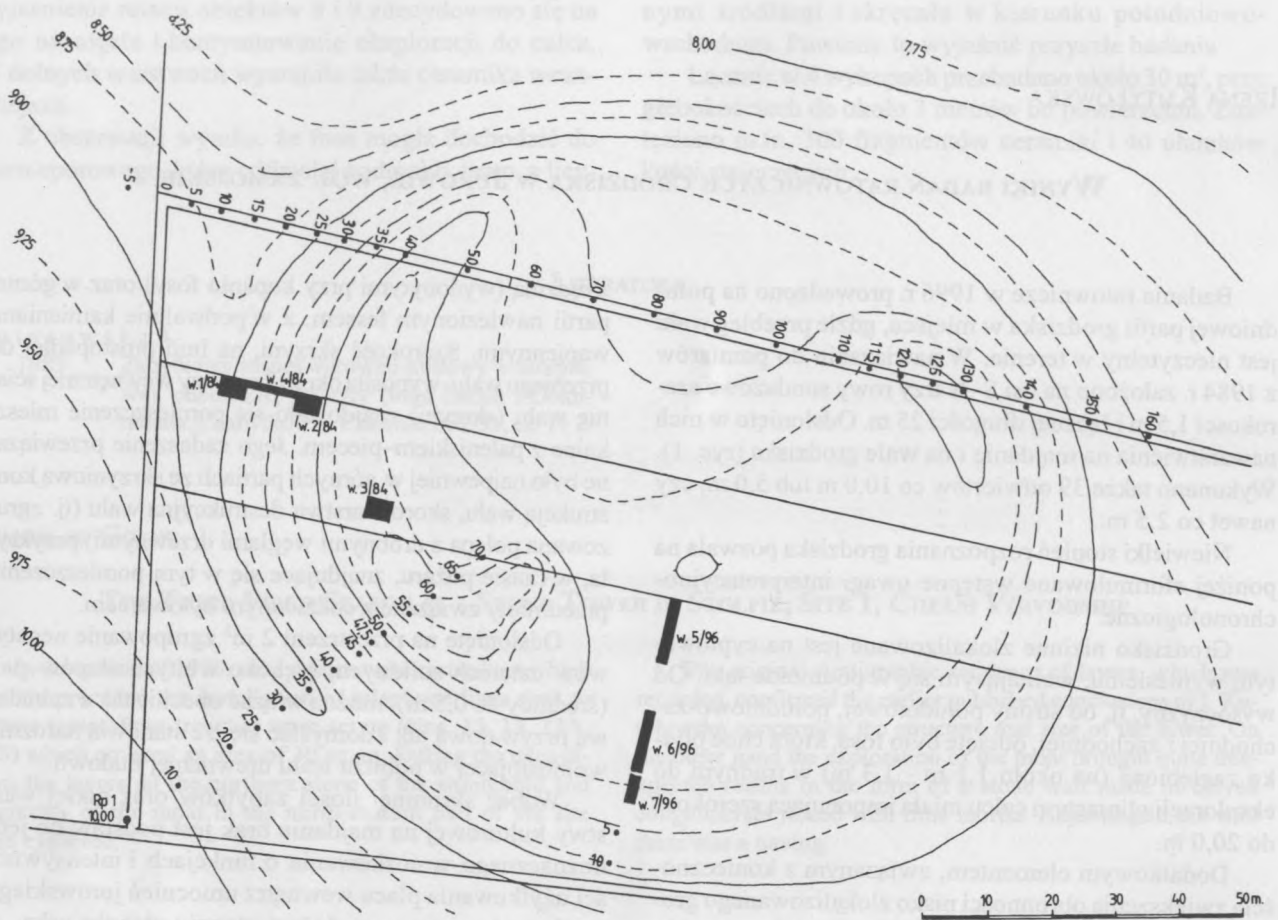
Uzyskana ceramika oraz przedmioty metalowe i z kości (por. E. Banasiewicz 1997) mają szerokie ramy chronologiczne, które pozwalają pewnie datować tylko zniszczenie warowni na połowę XIII w.

Jak wykazały badania obiekt jest silnie zniszczony głęboką orką, prowadzącą do całkowitego zatarcia jego formy obronnej w krajobrazie. Z wałów zachowana jest najczęściej warstwa miąższości do 40 cm.

W rowach sondażowych oraz w odwiertach otrzymano wycinkowy i trudny do interpretacji obraz stratygrafii - szczególnie poziomej. Bez szerokopłaszczyznowych wykopów większość problemów badawczych pozostanie w sferze domysłów.

LITERATURA

- Banasiewicz E.
1997 Materiały z badań grodziska wczesnośrednio-wiecznego w Jurowie, w tym tomie.

Ryc. 1. Plan sytuacyjno wysokościowy grodziska z naniesieniem wykopów i odwiertów (rys. W. Zieliński).

IRENA KUTYŁOWSKA

THE RESULT OF RESCUE EXCAVATIONS OF AN EARTHWORK AT JURÓW, ZAMOŚĆ VOIVODSHIP

The trial trenches measuring 1,5 x 25 m which were set up in the southern part of the earthwork revealed the location of a rampart and fragments of a cultural layer in the maidsan. In its southern segment the rampart had a single box construction with an adjoining dwelling hut to the inside. On the basis of numerous finds the hut was dated to the period between the 12th and the middle of the 13th century. 39 boreholes show

that the width of the rampart varied. It was widest on the south-west side - at the hill - and narrower on the southern and eastern side where its structure was integrated with the adjoining constructions.

The earthwork is heavily damaged by regular ploughing, and only a layer of 20-40 cm of the rampart's mound and of the adjoining constructions remained.

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie